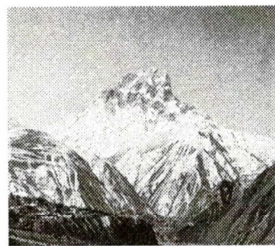

ЦИЙИ ЙИС МУБАРАКРАЙ!

Газет 2001-йисан
ноябрдилай аkyatзава

РД - дин Докъузпара райондин общественно - политический газет.
Общественно-политическая газета Докъузпаринского района РД.

№52 (722) 30 - Декабрь, Арбе, 2015 - йис. Къимет "зур йис"-165 манат.

Цийи, 2016-йисаз талукъ яз, «Докъузпара район» муниципальный тешкилатдин Кьил К.С. Абасован тебрик

Гьурметлу районегълир! За квез алукузавай Цийи йис мубаракзава! И экуь, уьмуьр тестиьарзавай суварин вилик чакай гьар сада гележегдилай умудлуказ фикирзава ва, гьелбетда, рикъий чун алатзавай йисахъ галаз чарани жезва. 2015-йис чи рикълел Украинада кьиле феийи дяведалди, Европадин уьлквейри эцигай экономикадин жермейралди, пассажирар аваз хьиткьинарай ва ягъай самолетралди лишанлу жезва ва хквезва. Амма икъл ятлани, РФ-дин Президент В.В.Путина, РД-дин Кьил Р.Г.Абдулатипова кьиле тухузвай сиясатдин курс ачухди ва вири терефрихъай дубзди яз амукузава. Дуьньядик къурху кутунвай терроризмдин аксина буш тахъана дяве тухузва. Эхирмижи са шумуд йисуз сифте яз Дагъустан экономика вилик финин еришрал гьалтайла, уьлкведа кълвенкълечи дережайриз хкаж хъана. Чна яшайишдин эвелимжи нубатдин

месэлаяр гьялунихъ, инсанрин яшайишдин ерихъ санарунихъ элкъуьрнавай кълвалах давамарна. Республикада цийи школар, аялрин бахчаар, поликлиникаар, спортдин объектар эцигна, образованиедин, здравоохраненидин хилера энгел ийиз тежер месэлаяр гьялна, культура вилик тухунал гзаф машгъл хъана. Кье чун райондин къамат дегишариз алахъзава, анжах чи саналди тир яратмишунрин чалишмишвилералди ам агалкъунралди вилик физвай ва къулай шартлар авай муниципалитетдиз элкъуьриз жада. Кьилинди лагъайтла, чна салвилдин, члехи бубайрин адетриз вафалувилин ва гьам члехи гьалибвилерин йнкъара, гьам

тарихдин муракаб девирира жуван къисмет Россиядихъ галаз санал хьунин члуриз тежер ивирар пакдаказ хуьзва. Им чун патал акъалтлай важиблу кар я. Заз районегълирин гьар са хизандихъ ислягъвал, берекатлу агъвал, сагъламвал, чи умуми кълвал тир Россиядин Федерациядихъ хушбахтвал ва гентвал хьун кланзава.

Синагърин йис хъанатлани...

Гъакъикъатдани, тарихдиз хъфизвай 2015-йис уълкве паталди регъятди хъанач. Украинада кыле фейи дядеди Россиядин экономикадиз зарар тагана тунач. Сад-садан гуьгъуьналлаз аниз агъзур тоннаралди мергъяматлувилин парар дашмишна. Санкциядин жермейрини хасаратвал тагана тунач. Кризисдин гъалара кваллахар давамаруниз мажбур хъана. Райондин руководстводин алахъунар себеб яз йис синагъринди хъанатлани, са къадар крар ийиз алакъна. Къилди къачуртла:

Райцентрдин ял ядай парк алай девирдин истемишунрив къадайвал, тартибдиз гъана; фашистрин Германиядин винел Чехи Гъалибвал къазанмишайдалай иннихъ 70 йис тамам хъунихъ галаз алакъалу яз, Ватан патал чанар къурбанд авур докъузпаравийриз тварар кхъенвай мармардин доска, ва эбеди ялав ачухна; Н. Самурскийдиз гуьмбет хкажна. Гила и гуьзел ва къулай чкадиз «Гъалибвилдин парк» лугъузва; Райадминистрациядин дараматдин винел мад са мертеба хкаж хъууна, цийи къайдадин кабинетар ва заседанийрин зал туькълурна; ОМВД-дин дараматдин квалубар дуьндиз хкана; Редакциядин, образованидин управленидин, финансрин управленидин идараяр авай дараматдин винел патан шлар ва къавар цийи хъууна ва маса са жерге кваллахар чкадин бюджетдин тлакъатралди тамамарна;

Райондин са бязи хуьрера, РФ-дин Президентдин программадик кваз, цифровой телевидениедин вышкаяр хкажна.

Усугъчайдин Межид-убадин участокдин агъалийри, газдин линияр тухвана, тлеби ялавдикай хийир къачузва. Усугъчайдин СОШ-дин къулухъ спортдал машгълуд жедай аялрин майдан туькълурна;

Усугъчайдин, цийиз квалер кутунвай «Пияр» твар алай участокдизни са километрни зур майданрай хъвадай цин линия гъана. И кваллахарни чкадин агъалийри чпин пулдин тлакъатар серфна тамамарна.

-Мискискарин хуьре газдин линияр тухунин кваллахрив эгечина;

-Каракуьредин Пелен мяггледиз эгечина Школайрин мяггледиз физвай 20 кваллин агъалийрин хсуси пулдин

тлакъатралди, дагъдин ценерив гвай Къваншин булахдай, 3 километрдин мензилдай, техника галачиз, чпин квалериз хъвадай цин линия гъана. Инженер-проектировщик Аладин

мукъвал къайдадикай хкатзавай рекьер туькълур хъууна. Хуьруьн администрациядин дарамат туькълур хъууна патал эцигунардай материал гъана чкадал ала. Ина 32

Бедрединович Аладинов кыле аваз и кар 2015-йисан 28 - сентябрдиз эгечина ва 4-декабрдиз акалтларна. Зегъметдин кваллахрик, пулдин куьмекдик «ЭС» газетдин кылин редактор Эдуард Гъажобекова, вич профотпускда авай вахтунда, хуьруьн агъалияр тир Арсен Митеева, Нажмудин Сулейманова, Абдул Гъабибова, Къабиб Гъабибова, Мардали Зербалиева, Гъажимурад Магъмудова, Тимур Идаятова, Шихали Идаятова, Абдулазиз Искендарова, Шихи Митеева, Исламан Адигозелова, Черкес Низералиева, Аким Аллагъкъулиева, Казум Шамурханова, Бейбала Шамурханова, Муьмидин Арабханова ва мсб.чпин еке пай кутуна, 3 км-дин мензилдиз дагъдин квалмарин хирхем квай уьруьшдай линияр гъана, 1,5 ва 8 кубдин объемар авай кье цин гъамбархана бетондикай хкажна. Вири кваллахар винидихъ къалурнавай мягглейрин агъалийри тамамарна.. Хуьруьн агъали, булахдин проектировщик Аладин Аладинова эхирдай гъахъ-гъисаб авурла, яд гъунин сметаиз саки са миллионни 400 агъзур манат харж хъана. Абуьр 20 кваллин бюджетдай харжнавайбур тир.

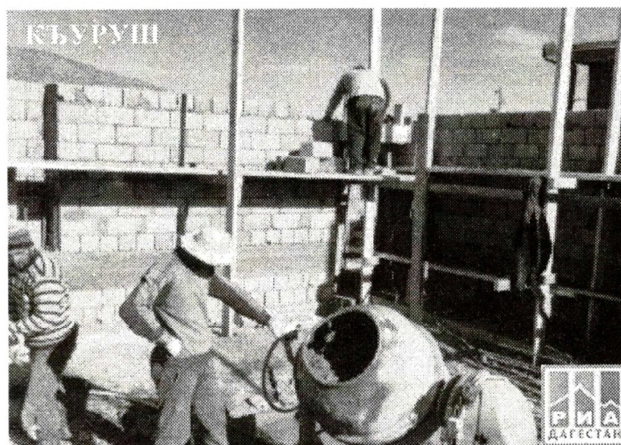
Къурушрин хуьруьн клубдин дарамат, цийи айванар кухтуна, капиталный ремонт авуна. И хуьре 2 километрдин мензилдиз, къуза патаз, токдин линияр тухвана цийи трансформатор эцигна. Мукъвал-

яргивал ва 15 метрдин гъаркъуवाल авай спортзал эцигунин кваллахар башламишнава. Ам Госдумадан депутат Мамед Абасован куьмекдалди эцигзава. Почтадин дарамат эцигна куьтягъна. Винихъ къалурнавай кваллахар райондин, хуьруьн бюджетдин ва хсуси инвесторрин тлакъатралди тамамарзава.

Миграгъа ФАП эцигна акалтларна. «Ягъухъ» мяггледин са километрни зур майдандин рекьериз чиргъ, хирхем чуькълурна, «Теки-Миграгъ» къаналдин турбаяр туькълур хъууна. Кье булахдин ятар галкълур авуна, жематдиз хъвадай яд артухар хъууна.

Миграгъ-къазмайрин хуьруьн Ватандин Чехи дядеда чанар къурбанд авур къегъалриз хкажнавай памятник туькълур хъууна; сурарин территория клевна, мишекъат гъавадикай хуьдай къав туькълурна; са шумуд чкадила рекьерик турбаяр кутуна; «Къавалрин» селлери къачузвай клам, квалер авай уьруьшдиз авахъна зиянар тахъун патал михъна; хуьруьз яд къезвай (хъвадай цин) кылин линияр туькълур хъууна; хуьруьн администрациядин идарадин къенепатара ремонтар авуна.

Къалажухдал тарихдиз хъфизвай октябрдин вацран эхирла, хуьруьн чехи паюниз яд гудай

булахдин проектдин кIвалахар башламишна. А хуьрун администрациядин кьил Сеймур Агьмедован суьгбетдай малум хъайивал, килин водопроводдин яргивал 4,5 км я. Алай вахтунда чкадин агъалийрин пулдин тIакъатралди са хейлин кIвалахар тамамарнава. Райондин патайни куьмек тавуна амуькнеч. Хуьрун кьил вич кIвенкIве акъазна, хуьруз гъахъзавай уьрушдин 300-400 метрдин мензилдин рекъе 20 агъалидин куьмекни галаз чиле кьван туна, яд авахъна хъфидай кюветар туькIуьрна. «Там» участокдин селлери кьачузвай, малдаррин-хпехъанрин, хуьрунвийрин векьерин чилер авай, вад-ругуд кIвалин майишатдин кьвалавай экIя хъана кIамун уьрушдай фенвай рехъ са шумуд сеферда райондин техникадин куьмекалди ва пулдин тIакъатралди туькIуьр хъуьуна. Къалажухдин хуьрун агъалири муниципальный райондин руководстводиз ва хуьрун кьил Сеймур Агьмедоваз еке тир чугъсагъул лугъузва. Хуьрун администрациядин килин тIалабуналди Санкт-Петербургда яшамин жезвай агъали Зарудин Асварова суарин участок кIевирун патал материал ахъайна, хуьрун администрациядин ва жематдин куьмекалди 400-500 метрдин мензил кIевна акъалтIарна.

Авадан хуьрун 3 километрдин рекъериз чиргъ чуькIурна; Ина 100 кВт-дин куватдин гужлувал авай трансформатор эцигна, шийиз арадал атанвай 30-40 кIвал экверик акатна, МТС-дин станция эцигна;

Хуьрун майишатдин рекъай Дербентдин зонада, Малакент хуьре 250 гектар чиле кьуьл цана, **500 тонн** техил кIватI хъуьуна. Цадай тум патал

70 тонн кьуьл маса кьачунвай. Алуькзавай 2016-йисуз а зонада авай цавай чилерин кьадар 270 гектардив агакьда. Ана кIвалахар СПК-дин председатель Назир Аскерова кьиле тухузва. Техника куьгънеди ятIани, чарасуз алатар, тIакъатар жагъурна, а чилер кьарагъарзава. Райондин руководстводи хуьрун майишат вилик тухуниз кьетIен фикир гузва. Районда малдарвилел ва набататчивилел машгъул «Багъ», «Тур» тIварар алай КФХ-яр ва «Кочубей» СПК кардик ква. Багъманчивиликай рахайтIа, Шийикаракуьреда ичерин, хутарин, пIинийрин, клерецрин багълар кутунва. Тарихдиз хъфизвай йисуз чи районда кардик квай КФХ-ри ва ЛПХ-ри 50 гектар чилин майданра багълар кутуна.

Культурадин хилий, тарихдиз хъфизвай йисуз, Ахпегъ районда кьиле фейи «Лезги сес» фестивалда чи районгъли, ашукъ Шемшира сал лагъай чка кьуна. Музыкардин устад Катиб Юзбековаз «Республика Дагъустандин лайихлу работник» лагъай гъуьрметдин тIвар гана. Чи «Эренлардин сес» газетдин тарихдани шад вакъна кьиле фена. Килин редактор Эдуард Гъажибеков ва жавабдар секретарь Алибува Эмирсултанов РФ-дин журналистрин Союздин членвиле кьабулна. Мадни алай йисуз, Ватандин сергъятар хуьнин рекъай тухванвай информациядин ва таблигъатдин негъайриз кьимет гуналди, Эдуард Гъажибекован ва газетдин коллективдин зегъмет РФ-дин ФСБ-дин (РД-да кардик квай) Килин Управленидин начальник, генерал-лейтенант И.Н.Шмоткинан кьуьл алай «Гъуьрметдин грамоталалди» кьейдна.

Спортдай кьазанмишай

агалкъунрикай рахайтIа, 2015 йисан сетябрдин вапра Ахпегърин спортдин дворецда РСФСР-дин физкультурадин ва спортдин лайихлу мастер, самбодай ва азалдиз кьуршахар кьунай РФ-дин спортдин мастер Сулейман Эфендиеван тIварунихъ галай приз патал, азалдиз кьуршахар кьунай Кьиблепатан Дагъустандин жегъил пагъливанрин акъажунар кьиле фена. Ана чи райондин 13 пагъливанди иштиракна. 35 кг-дин заланвал авай пагъливанрин арада Агъасиев Насруллагъа ва 38 кг-дин дережадай Джалил Мегъединова 1-чкаяр кьуна. Агъасиев Насруллагъаз «Зрительская симпатия» призи пишкешна.

21-22 ноябрдиз Советрин Союздин Игит Абас Исрафилован тIварунихъ галай приз патал, гъар йисуз Мегъарамдхуьре кьиле тухузвай Дагъустандин чемпионатда, азалдиз кьуршахар кьунай чи райондин ДЮСШ-рин хкъанвай командайрикай 11 пагъливанди иштиракна. Ана 38 кг-дин агъурвал авайбурун жергеда кьиле фейи акъажунара Каракуьредин 7-классдин ученик Мегъединов Жалил кьвед лагъай чкализ лайихлу хъана. Цийи-Каракуьреда 2015-йисан эхирра райондин спортсменрин арада кьиле фейи акъажунара 42 килограммдин заланвилей Сулейманов Ханмета 1-чка кьуна.

Октябрдин вапра Оренбург областда кьиле фейи Вирироссиядин турнирда (губернатордин тIварунихъ галай приз патал) азалдиз кьуршахар кьунай Каракуьредин хуьрай тир Атаман Шихмуралова (74 кг) пуд лагъай чка кьуна. 13-14 декабрдиз Казахстанда Актау шегъерда М.Расулован тIварунихъ галай республиканский турнирда азалдиз кьуршахар кьунай Шихмуралова Атамана (74 кг) кьвед лагъай чка кьуна. И турнирдин спонсор чи ватангъли, луткунви Жигерхан Сулейманов тир.

19-20 декабрдин йикъара Каспийск шегъерда вад сеферда Европадин ва садра дуьнядин чемпион Курамагомед Курамагомедован приз патал международный турнир кьиле фена. Ам Россетрин тешкилатдин кьаюмвал аваз кьиле тухвана. Атаман Шихмуралова а турнирда (76 кг) пуд лагъай чка кьуна. Абурун Каракуьредин хуьрун спортдин школадин тренер Амудер Шихмуралован зегъметдин негъижар я.

27-декабрдиз Ахпегъа А. Гъаниеван тIварунихъ галай спортдин Дворецда Къиблепатан зонадин азалдиз къуршахар къунай турнир кьиле фена. Нетижада агъадихъ галай Усугъчайдин спортсменри лайихлу чкаяр къуна:

1-чка: Шихов Алимхан (50 кг); Везирханов Имамидин (60 кг);

3-чка: Шахмиров Расул (76 кг); Наврузов Нариман (63); Саидов Даир (66 кг). Абуруз тербия гузвайди тренер Сулейманов Фахрудин я.

3-чка: Мухтаров Махач. Адаз тербия гузвайди тренер К. Гашаров я.

3-чка: Баласиев Шихали (63 кг). Адаз тербия гузвайди тренер Талиб Баласиев я.

Мискискар хуьряй агъадихъ галай спортсменри тарифлу чкаяр къазанмишна:

1-чка: Асланов Абас (85 кг); Нурагъмелов Эдик (100 кг).

2-чка: Аскеров Муслим (42 кг).

3-чка: Рамазанов Мурат (58 кг); Сефимирзоев Мегъамед (76 кг).

Абуруз тербия гузвайди тренерар Садыков Фейруз ва Мирзоев Мирзе я.

2016-2018 – йисара район яшайишдин ва экономикадин рекъерай вилик тухунин программдик ква:

Цийи-Каракуьреда яклар гьалдай къасабхана эшигун. Аник яклун фабрикаатар, консервияр, колбасаяр гъазурдай цех акатзава;

- Мискискарин хуьре «Кьер» участокдал бройлерар-верчер хуьдай ферма арадал гъун;

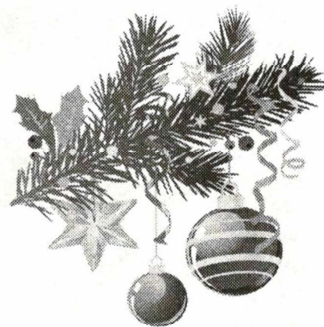
- Къурушдал туристрин альпинистрин «Ярудагъ» база, къевезвай туристриз ял ядай мугъманханайрин комплексар эшигун;

- Самур вацIал, чи райондин сергъятра къве ГЭС эшигун. Абурун проектар «Дагэнегро»-дин гуьзчивилик ква;

Цийи Каракуьреда келемар гьалдай, цик квай келемар гъазурдай цех арадал гъун;

-Миграгъ ва Мискискарин хуьрерин чилерал Шалбуздагъдиз горнолыжный трасса туькIуьрун;

Багъманчивални уьзюмчивал вилик тухун. И проекта Авадан хуьре уьзюмар гъасилун ва

райондин амай хуьрера багълар кутун кьейлнава.

вири хуьрера ФАП-ар эшигун; Авадан, Микрах, Къалажух хуьрера школаирин дараматар хкажун;

Четин месэляяр ятIани, абуру уьмуьрдиз кечирмиш хъуник умуд кутаз жедайбур я.

Эдуард ГЪАЖИБЕКОВ
Шагъбала ШАГЪБАЛАЕВ

ОБРАЗОВАНИЕ

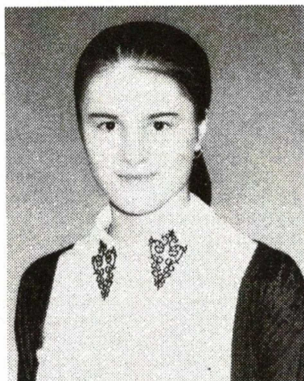
Чирвилерин кукIуьрихъ ялзава

Алай вахтунда республикадин къулар «Чирвилерин рекъай пай ганвай аялар» программа кардик ква. Адан истемешунриз талукъ тербиядин КIвалахар районрин вири школайра кьиле тухун муаллимривай тIалабзава.

Программада гъат тавуна, чпин хуси чирвилер тестикъарзавай аяларни ава. Кьилинди, абуру диде-бубайрихъ галаз тербиядин ва чирвилер къачунин рекъай сих алакъа хуьзва. Мектебдани фагъумлу яз кIелунал машгъул

жезва.

Вирироссиядин школьникрин олимпиададин муниципальный этаппа са шумуд предметдай лайихлу чкаяр къурбурун жергеда ава:

АСВАРОВА ДИНАРА
ГЪАЖИБАЛАЕВНА
9-класс, Цийи-Каракуьре

АРАЗОВА ДИНАРА
ТАЖИДИНОВНА
9-класс, Усугъчай

ГЪАЖИБЕКОВА СИЛЬВАНА
ЭДУАРДОВНА
7-класс, Каракуьре

**САРУХАНОВА САБРИНА
РАСИМОВНА**
7-класс, Усугъчай

2016-йисан Лезги эдебиятдин календарь

Мирзе Али (1771-1858) - 245 йис;
Эмираслан Ганидин (1851-1896) - 165 йис;
Абдул Мутталибов (1906-1986) - 110 йис;
Къияс Межидов (1911-1974) - 105 йис;
Забит Ризванов (1926-1992) - 90 йис;
Назир Мирзоев (1931) - 85 йис;
Ибрагъим Гуьсейнов (1936-2014) - 80 йис;
Расим Гъажи (1941-2008) - 75 йис;
Шагъабудин Шабатов (1951) - 65 йис;
Нариман Ибрагъимов (1951) - 65 йис;
Фейзудин Нагъиев (1951) - 65 йис;
Акиф Алиханов (1956-1989) - 60 йис;
Арбен Къардаш (1961) - 55 йис;

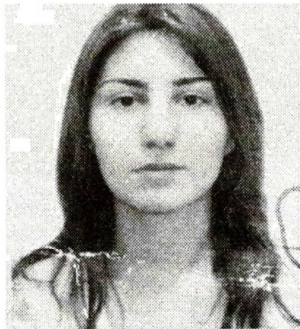

Эдебиятдин календарь
гъазурайди шаир Шагъбала Шагъбалаев я.

Чешнелудаказ клелзава

Илимдихъ, чирвилер къачунихъ ялуни кьилих, ашкъи инсандик гъевчи чъавалай хъана кланда. Ихътин кьетленвилер хас хъуни инсандиз уьмуьрда гъалтзавай уламрай регъятдиз экъечдай мумкинвал гуда, ам экуь тележелдин шегъре рекъи гуьзетда. Халкъдин мисалда гъавайда лагъанвач: «Чирвал - инсандин яракъни я, улакъни».

Ихътин мисалдал амалзавайбурукай сад 2013-йисуз Къалажухрин юкъван умуми образованидин мектеб куьтягъай Луиза Жаватова я. Ада алай вахтунда Дагъустандин гъукуматдин университетдин тарихдин факультетдин 3-курсуна агалкъунралди, чешнелудаказ клелзава. Гъевчи чъавалай хъсан чирвилер къачуз вердиш хъайи

Луизади мектеб куьтягъайдалай къулухъ къуд ЕГЭ-дай 294 балл къазанмишна. Къейд ийин, чи девирда и саягъда агалкъунралди гъукуматдин имтигъанар гъар нивай хъайитлани вахкуз алакъзавач. ЕГЭ-яр кьиле фидай вахтунда гъаф выпускникрин диде-бубайрик

акатзавай тлуртлумдикай виридаз хабар ава.

Чешнелудаказ клелунилай гъейри, Л.Жаватова ДГУ-дин тарихдин факультетдин студентринни аспирантрин профбюродин сектордин руководитель, факультетдин Алимрин Советдин член я. Сифте курсунилай ада лап хъсан къиметралди клелзава. Университетда хъсан клелунай, илимдинни ахтармишунин кьвалахар тухунай ада вини дережадин академический ва президентский стипендияр къачузва.

Къуй ам вичи хкъянавай илимдин рекъе куклушрихъ агакърай!

Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

Докъузпарада «Брейн-ринг» кьиле фена

22-декабрдиз Докъузпара райондин администрациядин гегъенш залда мектебда клелзавай аялрин иштираквал авай хъсан мярекат – акъулдиз, къатлунриз талукъ тир «Брейн-ринг» къутгун кьиле фена.

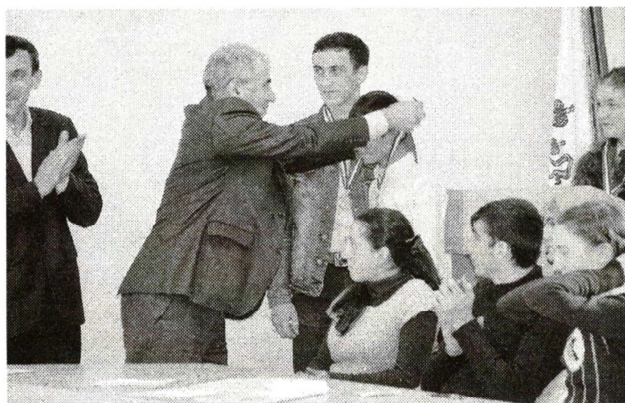
Мярекат тешкилайбур ФЛНКА-дин (Федеральная лезгинская национально-культурная автономия) тешкилат, Докъузпара райондин руководство, жегъилрин сиясатдинни туризмдин рекъай района кардик квай отдел я.

«Брейн-рингда» райондин вири хуьрерин мектебрин чъехи классра клелзавай аялри иштиракна. Мярекат Усугъчай хуьруьн СОШ-дин директор Тажидин Аразова

кыле тухвана. Вири иштиракция тебрикайдалай кылухъ, ада «Брейн-ринг» кыле финин кыйдадихъ, шартларихъ галаз танишарна.

- Гъурметлу аялар! Райондин сергытра тухузвай кьенин кьугъуна вири хуърерин мектебра келзавай аялриз иштиракдай ихтияр ава. Гъар са десте 6 касдилай ибарат хъун лазим я. Амма 2 кас дегишарун патал алава яз игътиятдани жада. Къугъун гъар сада 13 суал авай 2 турдилай ибарат я. Къимет чи нуфузлу жюридин дестеди гуда, -

лагъана Т.Аразова.

Жюридин дестедик адан председатель яз райондин кыилин заместитель Салигъ Гъажимурадов, образованидин управленидин къуллугъчи Ремихан Саруханов, райондин жегъилрин сиясатдинни туризмдин отделдин начальникдин заместитель Жабир Саидов, ФЛНКА-дин векилар тир Зейнедин Абилов ва Тамерлан Сулейманов квай.

Къугъунин вахтунда аялриз чпихъ авай чирвилер къалурдай мумкинвал хъана. Санлай къачурла, акъулдиз талукъ къугъун лайихлу дережада аваз кыле фена. Са кар къейд ийин, суалар жуьреба-жуьре илимриз, хилериз талукъбур хъуни ихътин къугъунар генани маракълу ийида.

Къугъунин نتیжаяр жюридин председатель С.Гъажимурадова малумарна. ИкI,

1-чка 48 балл къазанмишай Усугъчайдин СОШ-дин дестеди, 2-чка 34 балл къазанмишай Цийи-Каракуьредин СОШ-дин дестеди, 3-чка 31 балл къазанмишай Миграгърин СОШ-дин дестеди кыуна.

С.Гъажимурадова ва З.Абилова хъсан чкаяр къур пуд дестедин иштиракцияр гъар сад лишанлу медалралди, грамотайралди ва сад лагъай чка къур десте пулдин пишкешдалдини къейдна.

Эхирдай ФЛНКА-дин векилар тир Зейнедин Абиловани Тамерлан Сулейманова мярекат тухуник къуьн кутунай райондин руководстводиз, жегъилрин сиясатдинни туризмдин отделдин начальник Имиржан Алискероваз алхишдин гафар лугъунихъ галаз сад хъыз, акъалтзавай несиликди ватанпересвилехъ, чирвилерихъ ялуниин гъесвес кутуниин карда ФЛНКА-дин teşkilatди вичин къуватар гележегдани серфдайдакай малумат гана.

Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

Цийи йисан тарихдилай

Тестик тирвал, Цийи йисан сувар – им лап дегъзаманайрилай атанвай, тарихдин чинра еке чка къунвай сифте суварикай сад я. Археологиядин илимдин алими, Дегъзаманадин Египетдин пирамидайрин винел ахтармишунар тухвайла, абурув хъйнара алай киредин гичин гъат хъувауна.

Адал кхъенвай: «Цийи йис»

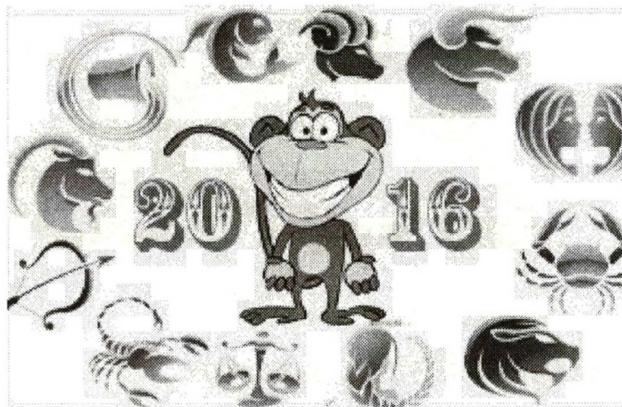
Египетда сентябрдин вацран эхирда, марфарикли Нил вацла ядгъаф хъана, селлер алахъзавай вахтунда къаршиламишзавай». И сувар сентябрдин эхирда къаршиламишунихъ вичин къетлен мана авай. Нил вацлун яд хъаж хъуниин نتیжада, Египетдин къумлух дуьзенда инсанриз техил гъасилдай мумкинвал гузвай.

Египетвийри Цийи йисуз махарик квай аллагъ Амонан, адан юлдашдин ва хчин, скульпторди раснавай буйдин кIалубар лугъткъеда эцигна вацлал ахъайдай. Са вацран муьгълетда манийралди, къуьлералди, шадлаказ а сувар кыле

фидай. Ахпа абуру Амонан, адан юлдашдин ва хчин буйдин калубар ибадатханадиз хкидай. Цийи йисан сувар гьар са миллетди вичин адетралди, кьанун-кьайдайралди кьиле тухузва.

Дегь девиррилай, лап яргал вахтуналди римлуйри Цийи йис мартунин вацран сифте килера кьаршиламишдай. Чи эрадилай вилик 46-йисуз Римдин император Юлий Цезара вичин тварунихъ галай календар туькьурун эмирна. Са тимил вахтунилай «Юлиан» календардал Европадин уьлквейрин агьалийрини амал ийиз башламишна. Га икI, гзаф уьлквейра Цийи йис 1-январдиз сувар яз кьаршиламишун тарихдин чинра гьатна. Январдин варз, римлуйрин аллагь, Янусан тварцелай атанвайди я. Халкьдин мецин эсеррилай малум тирвал Янусахъ кьве чин авай. Адан чинин калубри, сада тарихдиз хьфизвай йисуз, муькуьдани алуькьзавай Цийи йисуз килигзавай.

Сувар кьиле физвай вахтунда римлуйри сада-муькуьдаз Янусан шикил алай пулар пишкешдай. ЛукIвари чпин иесийрихъ галаз сад яз сувар кьиле тухудай. Римлуйри чпин император рикIелай раькур тавуна, багьа тир савкьатар гваз адан кьилив фидай. Сифте и кар хушуналди кьиле фидай, гуьгьуьнлай императорди вичи халкьдивай савкьатар гваз атул тIалабдай. Халкьдин лугьунрай малум тирвал, Цийи йисан нянихъ,

Юлий Цезара вичиз яргьи уьмуьр тIалабай лукI азад хьууна.

Римдин император Калигулади Цийи йисан сифте юкьуз майдандал экьечIна, савкьат яз ни вуч ганатIа, вичин дафтардин сиягьдиз кьачудай. Дегьзаманадин Вавилондин Цийи йисан тарихдикай лагьайтIа, вавилонвийри сувар кьаршиламишдай гатфарин сифте йикьара. Сувар башламишайла, Вавилондин пачагь са шумуд юкьуз шегьердай экьечIна масаниз фидай. А вахтунда шегьердин агьалийри чпин рикIиз кIандайвал кьутгунар, тугьнар-хьунар, шаддаказ куьчейра мярекаяр тешкилдай. Са шумуд йикьалай пачагь шегьердиз вичин векиларни галаз хтайла, агьалияр чпин кIвалахрал хьфидай.

Галиядин (Франция, Англиядин уьруьшдин са пай) кельтар лугьудай миллетди, Цийи йис чпин адетралди кьаршиламишдай. Абурун Цийи йисан сувар октябрдин вацран эхирда башламишдай. Чна елкадалди кIвалер гуьрчег ийидай хьиз, кельтри чпин кIвалер омеладин кул-кусралди гуьрчегардай. Лугьузвайвал омеладин кул-кусри кьенвай инсанри руьгь кагьадарун патал куьмек

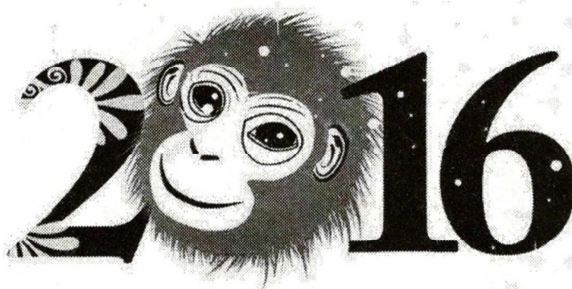
ийизвай. Кельтрин Цийи йисан гзаф адетар, римлуйрилай атанвайбур я. Цийи йисуз абуру сад-садаз кьизилдин багьа пишкешар ийидай.

Са шумуд асирдилай гугьуьниз, урусатдин пачагь паб хьайи I-Елизаветадин коллекцияда, багьа кьашаралди гуьрчегарнавай элжекар кIватI хьанвай. Елизаветадин девирда адет хьанвай итимри чпин папариз пул гудай ва маса пишкешар ийидай. 1800-йисуз ихьтин адет кьуватда амуькьна. Лап дегь девирра гзаф халкьари I-мартуниз, тIебиатдал чан кьезвай вахтунда Цийи йис кьаршиламишдай. Сифте чи уьлведани I-мартдиз кьаршиламишдай и сувар, XIV асирда Москвадин килисадин меслятдалди, грекрин календардал бинелу яз Цийи йис 1-сентябрдиз кьиле тухун тестикь хьана.

1699-йисуз Европадай хтай Россиядин император I-Петрдин указдалди Цийи йис, 1-январдилай гьисаба кьачун тестикь хьана. Ингье Цийи 2016-йис чи кIвалериз муьква хьанва. Кьуй ам лугьудайвал бахтар, девлетар галайди хьурай! Ам райондин вири агьалиярин кIвалериз шадвилер гваз атурай! Докьузпара район абадвилехъ ва авадавилехъ тухурай!

Кьуй Квез виридаз чандин сагьвилер, рикIин шадвилер хьурай!

Эдуард ГЪАЖИБЕКОВ

Шагьбала ШАГЪБАЛАЕВ

Цийи йисан алхиш

Алукъзавай Цийи йис
Хьурай ислягъ, мублагъди.
Къулужъ хьурай крар пис,
Вилик фирай гумрагъди:
Дигмиш хьурай берекат,
Хъсанвилер галаз хьуй.
И дуьньядин гьерекат,
Ислягъвиле аваз хьуй.
Террордин диб къурурай,
Галамачиз дувулар.
Цийи девир атурай,
Ислягъвал я чи лувар.
Дуствал чехи бегер я,
Регъимлу хьуй пачагъар!
Уьмуьр гъа и тегер яз,
Вилик фирай чи йикъар.

МАЛУМАТ!

Гьуьрметлу районгълияр!
«Эренлардин сес» газетдин
коллективдин иштиракчивал
аваз, Ватандин Чехи (1941-
1945) дяведин иштиракчийар хъайи докъузпаравийрикай, абурун
женгерин рекъерикай ктаб акъудун фикирда ава. Дугъри я, чи
райондин хуьрера кылдин ксарин уьмуьрдин ва дяведин члукариз
талукъ документар кваллин архивра хуьзва. Чи фикир садни хкуд
тавуна, ктабда гъатун я. Палабава ветеранрикай авай документар
«ЭС» газетдин кьилин редактор Эдуард Гъажобековал агакъарун.
Чна вилив хуьзва!

Скорая помощь ЦРБ Докъузпаринского района
тел. 88726903000

«ГОЛОС ЭРЕНЛАРА»

2001-йисан
ноябрдилай акъатзава

Тешкилайди:
Докъузпара райондин
администрация,
Дагъустан Республика

Учредитель:
Администрация Докъузпаринского
района, Республика Дагестан

Кьилин редактор:
Э.А.ГЪАЖИБЕКОВ

Жавабдар секретарь:
А.Э. ЭМИРСУЛТАНОВ

Хусуи корреспондентар:
Ш.О. ШАГЪБАЛАЕВ
К.Н.ФЕРЗАЛИЕВ
В.С.АГЪАМУРАДОВ

Верстка авурди:
А.Э. ЭМИРСУЛТАНОВ

Чапдиз вахкай вахт: 14:00

Чапзавай вахт: - 17:00

Тираж 1200

Редакциядинни макъалайрин
авторрин фикирар сад тахъун
мумкин я. Макъалайрин делирин
дуьзвилини паттахъай жаваб
авторри чни гуда. Макъалайри
рецензия гузвач ва абур элкъвена
вахкузвач. Мадни, чпин
макъалайра дегишвилер тунал,
кылер дегишарунал рази тушир
мухбирривай чна абур
редакциядиз ракъур тавун
талабзава.

Газета зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в сфере связи,
информационных технологий и
массовых коммуникаций по
Республике Дагестан

Регистрационный
номер ПИ №ТУ5 - 00256
от 14 июня 2013 г.

Редакциядин,
издательстводин ва
типографиядин адрес:

368750, Докъузпара
район, Усуьгъай хуьр,
тел.8 (8269) 22-345
e-mail: erenlar2001@mail.ru